

Asia: VN/485/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 60 §:n muuttamisesta sekä erikoissairaanhoidon lain 28 ja 29 §:n kumoamisesta (yliopistollisen sairaalan tehtävät)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Hallituksen esitysluonnoksen tarkoituksena on siirtää nykyisestä lainsäädännöstä terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotehtävien edellyttämä sääntely osaksi uusia sote-rakenteita. Kuten esityksessä todetaan (esim. s. 23), esityksen tavoitteena on turvata yliopistollisten sairaaloiden nykyinen toiminta sosiaali- ja terveydenhuollon uusissa rakenteissa. Ehdotettua lainsäädäntöä onkin näin ollen pidettävä välttämättömänä turvaamaan yliopistollisten sairaaloiden toimintaedellytykset hyvinvointialueiden käynnistäessään toimintansa 1.1.2023.

Tällä lakiesityksellä ei kuitenkaan korjata sitä tilannetta, että sosiaalihuollon yliopistollisia tutkimus-, kehittämis-, koulutus- ja innovaatiotoiminnan rakenteita ja niiden rahoitusta koskeva erillislainsäädäntö puuttuu edelleen kokonaan. Nyt lausunnoilla oleva lakiesitys toki mahdollistaa sivuvirat tai -toimet myös muilla erikoissairaanhoidon piirissä toimivilla kliinistä tutkimusta sisältävillä aloilla yliopistosairaaloissa. Tällaisia aloja ovat hoitotieteet ja terveystieteet, mutta myös sosiaalityö. On kuitenkin huomattava, että sosiaalihuollon toimintaa toteutetaan pääasiallisesti aivan muualla kuin yliopistosairaaloissa, joita tämä lausunnoilla oleva kokonaisuus käsittelee.

Hallituksen esityksessä sivulla 4 todetaan, että lakiesityksen tarkoituksena on vastata eduskunnan järjestämislain käsittelyn yhteydessä hyväksytyyn lausumaan (EV 111/2021 vp). Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ja niiden rahoitusta koskeva erillislainsäädäntö saatetaan eduskunnan käsittelyyn siten, että se tulee voimaan viimeistään ennen sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen toimeenpanoa.

Järjestämislain käsittelyn yhteydessä sosiaali- ja terveysvaliokunta (StVL 8/2022) kiinnitti huomiota siihen, että sosiaalihuoltoon tulee luoda yliopistosairaaloita vastaavan kaltaiset yliopistolliset palvelujen kehittämistä, tutkimusta ja koulutusta tukevat toimintarakenteet. Sosiaalihuollon asiakkaalla tulee olla oikeus saada parhaaseen mahdolliseen tutkittuun tietoon perustuvaa palvelua vastaavalla tavalla kuin terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö sisälsi tästä asiasta lausuman.

On huomattava, että nyt lausunnoilla oleva hallituksen esitysluonnos vastaa näin ollen eduskunnan lausumaan vain osittain. Ehdotettu sääntely koskee vain terveydenhuoltoa, vaikka sinänsä esityksen ansiokkaat perustelut tutkimuksen, kehittämisen, koulutuksen ja innovaatiotoiminnan merkityksestä olisivat sovellettavissa sosiaalihuollon kontekstissa myös erinomaisesti.

Sosiaalihuollon osuus sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaiskustannuksista on noin 40 %, yhtä suuri kuin erikoissairaanhoidon. Eduskunnan lausumassa on kyse sote-uudistuksen periaatteiden osalta kahden palvelusektorin yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvoisuudesta toiminnan tietoperustan, kehittämismahdollisuuksien ja koulutuksen edistämiseksi. Mikäli perustavaa laatua oleva palvelusektoreiden yhdenvertaisuus ei toteudu, ei voida puhua myöskään sektoreiden toiminnan yhteensovittamisesta. Vastaavankaltainen TKKI- ja yliopistoyhteistyön sääntely perusteluineen on sosiaalihuollon toiminnan ja kehittämisen keskeinen edellytys, jota ilman alan kehitys jätetään tuuliajolle. Samalla myös asiakastyöhön kohdistuva tutkimus ja sieltä tuleva tieto sosiaalihuollon käytännöille jää vähäiseksi (vrt. kliinisen tutkimuksen keskeinen merkitys terveydenhuollon käytännöille).

Kysymys on sosiaalihuollossa merkittävä, sillä sosiaalihuollosta puuttuvat kokonaan vaativien erikoispalveluiden rakenteet. Sosiaalihuollosta puuttuu myöskin tutkimusta, koulutusta, kehittämistä ja innovaatiotoimintaa tuottava TKKI-rakenne, varsinkin kun sosiaalialan osaamiskeskusten tulevaisuus on kokonaan avoinna soten käynnistymiseen ollessa aikaa enää vajaa kolme kuukautta. Sosiaalihuoltoon onkin pikaisesti saatava myös lakitasoinen sääntely sosiaalialan osaamiskeskuksista ja uuden sote-rakenteen vaatima yliopistoyhteistyön sääntely terveydenhuollon tavoin. Sääntelyn tulee kattaa myös sosiaalihuollossa yliopistohenkilöstön sivuvirat/rinnakkaistehtävät palvelukäytäntöjen kehittämisen, tutkimuksen ja koulutuksen edistämiseksi. Samoin sosiaalihuollosta puuttuu edelleen sosiaalityön yliopistokoulutuksen käytännön opetuksen (harjoitteluiden, lääkäreiden kliinistä opetusta vastaava) valtion koulutuskorvaus, josta tarvitaan sääntely samassa yhteydessä.

Lyhyenä yhteenvetona Sosnet toteaa, että vuoden 2023 alussa tarvitaan sääntelyä seuraavista:

- Sosiaalihuollon TKKI-rakenne

- Sosiaalihuollon TKKI-rakenteen ja yliopistojen välinen sopimuksellinen yhteistyö (käytännön opetuksen jaksot, opiskelijoiden opinnäytetöiden kanavoiminen, väitöskirjatyöt ja tutkimusyhteistyö, henkilöstövaihto ym.)

- Yliopistohenkilöstön sivuvirka/rinnakkaistehtävien käytäntö

- Sosiaalityön yliopistokoulutuksen käytännön opetuksen valtionkorvaus lääkäreiden kliinisen opetuksen tavoin

Edellytämme, että hallitus vastaa eduskunnan lausumaan sosiaalihuollon osalta ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin myös sosiaalihuollon TKKI-rakennetta koskevan lainsäädäntötyön valmistelun osalta.

Lisäksi Sosnet edellyttää, että sosiaalihuollon TKKI-rakennetta koskevat toimenpiteet tarkennetaan myös tähän lausunnoilla olevaan hallituksen esitysluonnokseen (esim. s. 4).

Lähteinen Sanna
Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto